

ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ БЕРДЯНСЬКОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

Анотація. Аналізується динаміка попиту на туристичний продукт Бердянської дестинації; наголошується на необхідності її активного розвитку через низку об'єктивних факторів зовнішнього впливу та внутрішнього ресурсного забезпечення. Акцентовано увагу на унікальних лікувально-рекреаційних можливостях курорту. Застосовано анкетне опитування з метою виявлення лояльності споживачів туристичного продукту до Бердянської дестинації, визначення мотивації та переваг у виборі тих чи інших туристичних послуг, наведено показники якісної характеристики туристичного продукту.

Ключові слова: туристичний продукт, турист, туристична дестинація, засоби розміщення, лікувально-рекреаційні ресурси, мотивація.

Summary. The dynamics of demand for the tourist product of Berdyansk distribution is analyzed; emphasizes the need for its active development through a number of objective factors of external influence and internal resource provision. The focus is on the unique therapeutic and recreational opportunities of the resort. A questionnaire survey was conducted in order to identify the loyalty of consumers of the tourism product to the Berdyansk destination, to determine the motivation and advantages in choosing one or another of the tourist services, indicators of the qualitative characteristics of the tourist product are given.

Key words: tourist product, tourist, tourist destination, accommodation facilities, therapeutic and recreational resources, motivation.

Постановка проблеми. Стратегією розвитку туризму та курортів, схваленою КМ України на період до 2026 року, передбачено значне зростання основних показників діяльності сфери туризму. Так, порівняно з 2015 роком, який взято за базові показники, очікується збільшення іноземних туристів, а також загальної кількості екскурсантів у 2,5 рази. Кількість внутрішніх туристів зросте у 5 разів. Це буде забезпечено п'ятикратним зростанням кількості суб'єктів туристичної діяльності і, відповідно, кількості робочих місць у сфері туризму. Економічний ефект як результат реалізації Стратегії — це збільшення у 10 разів обсягу надходжень до місцевих бюджетів від сплати туристичного збору та обсягу надходжень до зведеного бюджету від діяльності суб'єктів туристичної діяльності [1]. Досягнення контрольних показників буде означати перетворення декларативності пріоритетного розвитку туризму в Україні в реальні дії, створення високоякісного національного туристичного про-

дукту, широкого використання усього загалу історико-культурних і рекреаційно-туристичних ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку країни, інтеграції у світовий економічний простір і формування іміджу України як привабливого туристичного напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Туристична діяльність включає комплекс галузей, які прямо або опосередковано формують туристичний продукт. Звідси наявний науковий інтерес представників різних наукових напрямів, а саме: економістів, істориків, географів, педагогів. Досить слухна і своєчасна дискусія відбувалася в рамках проекту «Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації». Розглядалися питання особливостей раціонального використання туристичних ресурсів (З. В. Герасимчук, Л. Ю. Матвійчук) [2, с. 76–78]; доцільність впровадження інноваційних технологій в туристичній галузі України (О. А. Марченко) [2, с. 235–238]; розвиток інфраструктури туризму в

© Л. І. Антошкіна, Ю. Ю. Юрченко, О. О. Холод, 2018

Бібліографія ДСТУ:

Антошкіна Л. І. Якісні характеристики туристичного продукту Бердянської дестинації / Л. І. Антошкіна, Ю. Ю. Юрченко, О. О. Холод // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2018. — № 2 (42). — С. 11–17.

References (APA):

Antoshkina, L. I., Yurchenko, Yu. Iu., Kholod, O. O. (2018). *Yakisni kharakterystyky turystychnoho produktu Berdianskoi destynatsii* [Quality characteristics of the tourist product of Berdyansk destination]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 2 (42), 11–17 (in Ukr.).

Україні (Л. В. Транченко) [2, с. 369–371]; потенціал туризму: структурно-компонентний аналіз (Н. В. Ушенко) [2, с. 373–376]. З огляду на виконання рекомендацій парламентських слухань на тему: «Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України», заслуговують на увагу питання участі політичної еліти у вирішенні проблем розвитку туризму (В. К. Федорченко) [2, с. 379–382]. Досить вагомий внесок в розвиток теоретико-методологічних і практичних аспектів щодо організаційно-економічної та практичної діяльності сфери туризму роблять учені-дослідники з питань системи управління інноваційним розвитком туристичних підприємств (Г. І. Михайліченко) [3, с. 147–153], наукових підходів до розрахунку кумулятивного ефекту туризму (М. Г. Бойко) [4, с. 23–32] та інші. Як бачимо, більшість досліджень присвячено загальним питанням. У науковому колі обговорюються також регіональні аспекти розвитку туризму, наприклад управління потенціалом туристичних дестинацій (Г. І. Михайліченко) [5, с. 131–132], де предметом дослідження є розробка параметрів оцінки використання потенціалу та інноваційний розвиток туристичних дестинацій.

З огляду на це, **метою статті** є акцентування уваги наукової спільноти та практичних фахівців на перспективах прискореного розвитку Бердянської дестинації як такої, яка, по-перше, в умовах вимушеного переорієнтування споживачів кримського туристичного продукту, надаючи аналогічні послуги, приймає регіональне навантаження із задоволення потреб у ньому з боку сусідніх областей, а по-друге, через унікальність його курортно-рекреаційних ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. За даними Головного управління статистики у Запорізькій області, кількість відпочивальників у м. Бердянську у 2016 році складала 68467 осіб. Вчасно зауважити, що цю кількість прораховано за звітами юридичних і фізичних суб'єктів туристичної діяльності у державних органах управління, таких як: готелі та аналогічні заклади, спе-

ціалізовані засоби розміщення, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку (табл. 1).

Ланцюгові індекси змін вказують на щорічне зниження туристичного потоку протягом 2012–2015 років. Саме 2015 рік, об'єктивно через загострення бойових дій на Сході України, був «провальним» у туристичній діяльності, коли зниження контингенту відпочивальників склало 32 % до попереднього року. У 2016 році кількість відпочивальників зросла на 59 % до 2015 року і складала вже 91 % до базового рівня 2012 року. Стосовно засобів розміщення, слід констатувати різновекторні зміни обсягу туристів. Так, кількість гостей у готелях зросла з 9705 осіб у 2012 році до 16310 осіб у 2016 році. У відсотках це склало 168,0. На відміну від цього ситуація щодо спеціалізованих засобів розміщення у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку протилежна. Протягом 4-х років кількість відпочивальників у спеціалізованих засобах розміщення скоротилась на 19,4 % з 53883 до 43413 осіб. У санаторіях найбільший темп зниження контингенту — на 42,0 % — з 22890 осіб у 2012 році до 13263 осіб у 2016 році. Тут також є об'єктивні причини: відтік великої кількості робітників великих промислових підприємств Донецька та Луганська, які отримували пільгові путівки в санаторії. Але реальність така, що 42 % матеріально-технічної бази зі всіма природно-рекреаційними ресурсами виявилась незадіяною.

Також кількість дітей у дитячих закладах оздоровлення і відпочинку у 2016 році складала 8744 проти 11266 осіб у 2012 році (зниження у 22,4 %). Побільшало дітей у закладах оздоровлення (з 2508 до 5824), що пов'язане з необхідністю їх реабілітації під час бойових дій. А ось у закладах відпочинку (це дитячі табори) батьки побоюються відпускати дітей, тут падіння контингенту виявилось на рівні 66,7 % (з 8758 осіб у 2012 році до 2920 осіб у 2016 році).

Динамічні зміни попиту на туристські послуги призвели до суттєвих структурних змін попиту на засоби розміщення (табл. 2). Зросла питома вага відпочивальників у готелях — з 13 % у 2012 році до 23,8 % у 2016 році. Натомість так звані со-

Таблиця 1

Загальна кількість відпочивальників у м. Бердянськ (розраховано на підставі статистичних даних [6])

Засоби розміщення	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Усього осіб	74854	69770	63063	42976	68467
Ланцюгові індекси змін	1,00	0,93	0,90	0,68	1,59
Базисні індекси змін	1,00	0,93	0,84	0,57	0,91
У т. ч. — у готелях та аналогічних закладах	9705	8042	9590	7968	16310
Базисні індекси змін	1,00	0,83	0,99	0,82	1,68
— у спеціалізованих засобах розміщення	53883	49741	41966	28402	43413
Базисні індекси змін	1,00	0,92	0,78	0,53	0,81
— у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку	11266	11987	11507	6606	8744
Базисні індекси змін	1,00	1,06	1,02	0,59	0,78

Структурні зміни засобів розміщення відпочивальників (розраховано на підставі статистичних даних табл. 1)

Засоби розміщення	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Усього осіб	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
У т. ч. — у готелях та аналогічних закладах	13,0	11,5	15,2	18,5	23,8
— у спеціалізованих засобах розміщення	72,0	71,3	66,5	66,1	63,4
— у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку	15,0	17,2	18,2	15,4	12,8

ціальні засоби розміщення — санаторії, дитячі заклади — через зниження попиту скорочують кількість туристів.

Саме це, на наш погляд, повинно привернути пильну увагу до активного розвитку Бердянської туристичної дестинації. Не останню, але не рішучу роль в активізації туристичної діяльності відіграє фактор втрати на сучасному історичному етапі курортів Криму. Ми ж розглядаємо його як поштовх до використання унікальних, незрівняних з іншими курортами, лікувально-рекреаційних ресурсів. Тому що Бердянськ позиціонується як грязьовий приморсько-кліматичний курорт.

Основними лікувальними факторами курорту є лікувальні мулові сульфідні грязі, мінеральні хлоридно-натрієві води та ропа підземних джерел для зовнішнього та внутрішнього вживання, а також піщані пляжі Бердянської коси та мілке тепле Азовське море, яке у літній період року використовується для кліматолікування та морських купань.

Лікувальні грязі курорту пов'язані з озерами Червоне, Велике, Мале, Середнє, «А» та «Б». Значні запаси лікувальних грязей містяться у Бердянській затоці та морському каналі. Перші дослідження Бердянських грязьових озер були здійснені у середині XIX сторіччя, але цілеспрямоване вивчення озер було розпочато з 1915 року. У теперішній час дослідження лікувальних властивостей грязей курорту здійснюється у санаторно-курортних закладах ЗАТ «Укрпрофоздоровниці» курорту Бердянськ та Українському НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України. Постійний контроль за станом грязьових родовищ курорту здійснює акредитована Держстандартом лабораторія ККГ «Курорт» та гідрологічна служба Приазовського ДП ЗАТ «Укрпрофоздоровниця».

Лікувальні грязі курорту Бердянськ відносяться до категорії цінних бальнеотерапевтичних засобів, характеризуються високими бактерицидними та бактериостатичними властивостями, потужною протизапальною дією.

Основні показання для призначення лікувальних грязей курорту Бердянськ:

1. Захворювання опірно-рухового апарату (протизапальна, десенсибілізуюча знеболююча дія, покращення рухомості суглобів. Сприяння лікуванню ревматоїдного поліартриту, хвороби Бехтерева, деформуючого остеоартрозу, остео-

хондропатії, травматичних артритів, наслідків переломів кісток з уповільненою консолидацією, хронічних синовитів, бурситів, міозитів, остеомиелітів, тощо).

2. Грязелікування нормалізує моторну та секреторну функції шлунка, жовчовиділення, здійснює протизапальний та знеболюючий ефект, покращує трофіку, підвищує імунобіологічну опірність організму. Сприяє лікуванню гастритів, виразкової хвороби шлунку та 12-палої кишки; хвороби кишечника, холециститу, ангіохолециститу, панкреатиту тощо.

У бальнеологічній практиці курорту переважно використовується лікувальна грязь озера Велике. Геологічні запаси лікувальних грязей встановлені на рівні 63,8 тис. м³. За класифікацією лікувальних грязей, темно-сірі мули озера Велике відносяться до приморських слабкосульфідних високомінералізованих лікувальних мулів. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1449 від 11.12.1996 року родовище сульфідних грязей оз. Велике віднесено до об'єктів категорії лікувальних.

Особливість геологічної будови курорту зумовила наявність на різних глибинах природних підземних мінеральних вод. Загальна мінералізація коливається від 14 до 60 г/л, що дає можливість їх зовнішнього та внутрішнього вживання. Експлуатаційні запаси мінеральних вод майже необмежені, затверджений добовий дебіт становить більше 1800 м³/добу. Мінеральна вода «Бердянська» є аналогом таких відомих вод, як «Миргородська», «Куяльник», «Друскінінська».

У межах курорту Бердянськ виявлено і різною мірою досліджено мінеральні води таких основних груп:

- складного аніонного та катіонного складу без специфічних компонентів і властивостей;
- хлоридні натрієві води;
- йодо-бромні хлоридні натрієві слаботермальні розсоли;
- бромні та йодо-бромні води;
- йодо-бромні, борні хлоридні натрієві розсоли;
- борні хлоридні натрієві розсоли.

Медичні показники до вживання бромних хлоридних вод середнього сармату курорту Бердянськ при зовнішніх процедурах:

1) захворювання серцево-судинної системи (гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, облітеруючий атеросклероз, хронічна венозна недостатність, нейроциркуляторна дистонія всіх типів тощо);

2) захворювання центральної та периферійної нервової системи (атеросклероз головного мозку, наслідки поліомієліта, наслідки травм хребта);

3) захворювання опірно-рухового апарату (артрити, поліартрити, артрози, поліартрози, захворювання хребта, наслідки травм опірно-рухового апарату, захворювання м'язів та суглобів);

4) захворювання шлунково-кишкового тракту;

5) захворювання сечовидільної системи (сечокам'яна хвороба, цистити, уретрити, хронічний нефрит, пієлонефрит у стадії ремісії) та хронічні запальовальні захворювання жіночих статевих органів;

6) шкіряні хвороби (псоріаз; нейродерміт; алергічні дерматити та дерматози);

7) обмінні та ендокринні захворювання (цукровий діабет; ожиріння тощо).

Макрокомпонентний склад мінеральних вод курорту використовується також для внутрішнього споживання, вони показані при хронічних гастритах, колітах та ентероколітах, хронічних захворюваннях печінки та жовчовивідних шляхів, хронічних панкреатитів, хворобах обміну речовин (цукрового діабету, ожиріння, подагри тощо), хронічних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів.

Морське повітря Приазов'я насичене озonom, бромом, йодом та іншими мікроелементами, ароматами степового різнотрав'я. М'який клімат, насиченість повітря аерозолями має сприятливий вплив при санації верхніх дихальних шляхів, особливо у дітей, які часто хворіють.

Також на території курорту у прибережній зоні розташовані 4 лимани з відомою лікувальною муловою гряззю, яка за своїм складом є унікальною. До складу грязі входять солі натрію, кальцію, магнію, бору, хлору, сульфатів, гідрокарбонатів. Певну цінність становлять гази, що входять до складу грязі: сірководень, метан, аміак.

Таким чином, курорт Бердянськ за наявністю унікальних природних лікувальних ресурсів, кліматичних та інженерно-геологічних умов, сприятливих для лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань, розвиненої інфраструктури та сучасної лікувальної бази позиціюється як курорт державного значення.

У рамках обґрунтування складових туристичного продукту першорядне значення має виявлення споживчого попиту щодо його обсягу та якості. Використання методичного інструментарію наукових досліджень, а саме — статистичного спостереження у формі анкетного опитування, монографічних досліджень, експертних оцінок,

надало можливості перш за все виявити лояльність споживачів туристичного продукту до Бердянської дестинації, визначити мотивації та переваги у виборі тих чи інших туристичних послуг.

На початковому етапі був використаний міні-опрос туристів, результати якого ми наводимо нижче. Перший висновок, який ми зробили, це то, що реально туристів у рази більше, ніж надає офіційна статистика. У табл. 3 бачимо структуру розміщення туристів.

Таблиця 3

Структура засобів розміщення туристів

№	Засоби розміщення туристів	%
1	У приватному секторі	38,2
2	Готелі	29,8
3	Мініготелі	11,4
4	Бази відпочинку	7,6
5	Санаторії	6,1
6	У родичів	3,8
7	Пансіонати	3,1
	Усього	100,0

Половина засобів розміщення — приватний сектор, міні-готелі, які не працюють в правовому полі. Слід зазначити дуже зручне формулювання призначення міні-готелів з боку їх власників, які позиціонують ці досить прибуткові комерційні об'єкти як приватний будинок, недоступний до будь-яких державних функціональних структур. Тому за різними експертними оцінками щорічне навантаження на туристичну інфраструктуру Бердянська складає не менш ніж 500–600 тис. осіб.

Досить слушну інформацію отримано у відповідях на питання про мотивації туристів при виборі бердянської дестинації (таблиця 4).

Таблиця 4

Мотивації туристів у виборі Бердянської дестинації

№	Види мотивації туристів	%
1	Тепле море, гарне узбережжя, найкраще море для дітей	24,6
2	Гостинне місто, комфортний курорт, повноцінний відпочинок	18,5
3	Знайомство з новим курортом на заміну Криму	12,3
4	Близькість розташування від місця постійного мешкання	11,5
5	Різноманітні розважальні заходи, гастрономічний туризм	7,7
6	Доступність послуг за цінами	6,9
7	Поради знайомих	3,8
8	Лікування	3,8
9	Традиції, ностальгія	3,8
10	Діловий туризм	2,3
11	Відпочинок у родичів	2,3
12	Позитивна інформація з інтернету	1,5
13	Вагалися з відповіддю	1,0

Першу сходинку займає наявність моря, гарне узбережжя. Для четвертої частини туристів, особливо з дітьми, ця мотивація стала найголовнішою. На другому місці привабливість міста, гостинність мешканців. «Комфортний курорт», «повноцінний відпочинок», «відпочиваємо душею», «почуваємося як вдома» — це численні прояви лояльності туристів до міста. Багатьох гостей міста приваблює близькість курорту від місця постійного мешкання.

Слід акцентувати увагу на тому, що ситуативний мотив, а саме «знайомство з новим курортом на заміну Криму», характерний тільки для 12,3 % респондентів. З цього витікає, що проблему найбільш повного використання наявних туристсько-рекреаційних ресурсів ззовні елементарною математикою не вирішити. Слід актуалізувати внутрішні фактори впливу на зростання туристичного попиту. На нашу думку, з огляду на наявні лікувально-рекреаційні ресурси, попит на лікування, який озвучений тільки 3,8 % респондентів, потребує детального та ретельного дослідження.

Цікаво, що ціновий фактор не має серйозного впливу на мотивацію вибору туристичного продукту, тільки для 6,9 % респондентів він став визначальним. Але 33 % туристів вважають високими ціни за проживання.

Щодо інфраструктурного забезпечення Бердянської дестинації, то слід відмітити широко розвинену розважальну складову. Відповіді на питання, що, окрім моря і пляжів, хотіли би відвідати, склали рейтинг розважальних послуг, наданий у табл. 5.

Таблиця 5

Рейтинги розважальної складової туристичного продукту

№	Види розважальних послуг комплексу туристичного продукту	Попит туристів, %
1	Атракціони (аквапарк, лунапарк, інші)	32,4
2	Зоопарк, дельфінарій	24,8
3	Музеї, оглядові екскурсії, пам'ятки історії та культурної спадщини	18,7
4	Нічого	7,1
5	Клуби, бари, ресторани	6,2
6	Екстремальні розваги (мотузковий парк, стрибки з парашутом, картинг, інші)	5,8
7	Морські прогулянки	2,7
8	Інші	2,3

Узагальнюючи відповіді, слід підкреслити, що аудиторія досить активна, тільки 7 % обмежилися морем та пляжем; окрім суто розважальних послуг йдеться і про попит на пізнавальний туризм — відвідування музеїв, знайомство з пам'ятками історії та культурної спадщини.

Середні значення показників якості туристичної дестинації м. Бердянська коливаються в інтервалі від 7–8 балів за 10-бальною системою оцінки. Тобто продемонстрований досить високий рівень лояльності, довіри і вдячності цьому курорту. Оцінка рівня комфорту складає майже 8 балів. Такий же рівень отримав показник «різноманіття пропозицій культурного відпочинку та дозвілля». І це при тому, що 27 % туристів відвідали курорт вперше. До речі, при середньому показнику частоти відвідування Бердянська 4, він коливається у діапазоні від 1 разу до 20. Як позитивні зрушення на ринку туристичного продукту слід відмітити, що 10 % від усіх подорожей, це короточасні тури вихідного дня.

Але остаточне формування показників якості Бердянської туристичної дестинації залежить від ключового питання: «Наскільки Ви вибагливий споживач туристичних послуг», який має значення 7,4 за 10-бальною системою. Слід погодитися з тим, що зниження вибагливості споживача не висвітлює усіх негараздів при наданні туристичного продукту і не дає можливості комплексного вирішення існуючих проблем. Тому рахуємо за необхідне коригування середніх величин показників якості туристичної дестинації на максимальне значення рівня вибагливості споживачів (табл. 6).

Таблиця 6

Скориговані середні величини показників якості туристичної дестинації на максимальне значення рівня вибагливості споживачів за 10-бальною оцінкою

№	Показники якості туристичної дестинації	Бали
1	Оцінка рівню комфорту відпочинку	5,8
2	Ваші загальні враження від перебування у Бердянську	6,1
3	Міське транспортне сполучення	5,0
4	Різноманіття пропозицій культурного відпочинку та дозвілля	5,8
6	Рівень культури місцевого населення	5,3

Слід зазначити, що результати статистичного спостереження, проведеного нами, відображають лише деякі наслідки рутин, трансплантованих з соціалістичної системи: перш за все, комплекс комунальних проблем, пов'язаних із фізичним зносом обладнання. Існуюча з радянських часів матеріально-технічна база санаторно-курортних комплексів не є привабливою і недостатня, щоб стати фундаментом для високого рівня сервісу, до того слід додати також невисокий рівень кваліфікації персоналу. І такий консерватизм сформованої ситуації, орієнтація на короткострокові результати вигідні, тому що дають можливість не витратити кошти на переустаткування, оновлення та ін.

Подальші авторські оцінки стану розвитку туризму Бердянської дестинації базувалися

на монографічних дослідженнях та широкому використанні методики і методології експертних висновків фахівців з туристичного бізнесу. Необхідність в цьому виникла через обмеженість статистичної інформації, що не дає можливості проведення комплексного аналізу туристичної діяльності. Офіційна статистика не відображає реальних показників туристичного потоку, як було зазначено раніше, і утруднює будь-які стратегічні проекти розвитку туризму. Отже, ми дійшли висновку, що, попри офіційному статусу міста як державної здравниці, саме на державному рівні відсутнє чітке розуміння усієї важливості розвитку Бердянської дестинації. Про це свідчить відсутність прямого залізничного сполучення навіть зі столицею у період із жовтня по червень, тобто у так званий «несезон»; слабе просування бренду міста та туристичного продукту в національному і міжнародному інформаційному просторі. Окремо у цьому ряду стоїть майже нерозвинений комплекс медичних послуг (грязелікування, вживання мінеральної води). Комплексний рекреаційний потенціал м. Бердянськ, як впливає з перерахованого вище, не має аналогів в Україні. Однак ця здравниця не має прямого залізничного сполучення з іншими містами країни в несезонний період, а висока собівартість послуг, що надаються, не дозволяє приймати відпочивальників в осінньо-зимовий період. Між тим, на нашу думку, маючи у своєму розпорядженні такі унікальні природні ресурси, він повинен стати не тільки курортом державного значення. Є всі передумови створити тут міжнародний оздоровчий центр.

До цього слід додати недостатньо розвинене туристичне інформаційне середовище, що пов'язано з відсутністю знаків туристської навігації, розрізненістю інформаційних ресурсів щодо туристських програм і можливості для прийому й обслуговування різних категорій туристів, недостатню кількість доступних за ціною готелів та інших засобів розміщення, вкрай незручне й утруднене транспортне сполучення центру міста з курортними зонами. І також підвищеної уваги потребує розвиток інфраструктури Бердянської коси. На завершення слід наголосити на реально існуючій загрозі переорієнтування у зв'язку із введенням безвізового режиму туристичного потоку на закордонні курорти з високим рівнем конкурентоспроможності, зокрема курорти Болгарії, Турції, Черногорії, Албанії і т. д.

Усі визначені показники якості туристичної дестинації м. Бердянська повинні скласти основу для розробки перспектив подальшого активного розвитку туризму у місті. Саме із цією метою пропонується в рамках створення дорожньої карти розвитку туризму м. Бердянськ перелік основних драйверів — ключових блоків завдань, здійснення

яких дозволить залучити більшу кількість гостей, у тому числі і в період із жовтня по квітень. У їхньому числі:

- висока якість санаторно-курортних послуг;
- креативність туристичного продукту, новачки в туристичному бізнесі;
- створення інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційне місто»;
- добротний сервіс і комфорт для відпочивальників;
- привабливе для гостей і мешканців обличчя міста, архітектурно-естетичний вигляд, належні умови та можливості для занять фізичною культурою і спортом;
- формування привабливого іміджу. Потужна маркетингова підтримка, активна рекламна кампанія туристичного продукту. Створення й підтримка іміджу міста у інформаційному просторі;
- інвестиційно-привабливе місто;
- підвищення якості та безпеки мешкання населення міста та відпочивальників;
- розвинута інфраструктура для повноцінного відпочинку та розваг;
- транспорт та дорожня інфраструктура. Система зручного внутрішньоміського транспортного сполучення в місті;
- належний екологічний та санітарний стан території міста. Упорядкована, енергозберігаюча та екологізована міська інфраструктура;
- інтенсивне використання такого виду короткочасного відпочинку, як «weekend».

Висновки. Стратегією розвитку туризму та курортів, схваленою КМ України на період до 2026 року, передбачено значне зростання основних показників діяльності сфери туризму.

Бердянська туристична дестинація має потужний ресурсний потенціал для реалізації мети і завдань Стратегії на регіональному та державному рівні через унікальність своїх курортно-рекреаційних ресурсів.

Наразі Бердянська дестинація позиціонується також як альтернативна пропозиція кримському туристичному продукту.

У рамках обґрунтування складових туристичного продукту першорядне значення має виявлення споживчого попиту щодо його обсягу та якості.

Використання методичного інструментарію наукових досліджень надало можливості перш за все виявити лояльність споживачів туристичного продукту до Бердянської дестинації, визначити мотивації та переваги у виборі тих чи інших туристичних послуг:

- дослідження довели, що так звані соціальні засоби розміщення — санаторії, дитячі заклади — через зниження попиту скорочують кількість туристів;

— з огляду на наявні лікувально-рекреаційні ресурси попит на лікування, який озвучений тільки 3,8 % респондентів, потребує детального та ретельного дослідження;

— продемонстрований досить високій рівень лояльності, довіри і вдячності цьому курорту. Але остаточне формування показників якості Бердянської туристичної дестинації залежить від ключового питання: «Наскільки Ви вибагливий споживач туристичних послуг»;

— скориговані середні величини показників якості туристичної дестинації на максимальне значення рівня вибагливості споживачів повинні скласти основу для визначення перспектив подальшого активного розвитку туризму у м. Бердянськ;

— саме із цією метою пропонується в рамках створення дорожньої карти розвитку туризму м. Бердянськ перелік основних драйверів — ключових блоків завдань, здійснення яких дозволить залучити більшу кількість гостей. Пошук та виявлення конструктивних ресурсів, що забезпечують виконання драйверів, — напрям подальших досліджень авторів.

Література

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження КМУ № 168-р. від 16 березня 2017 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249826501>.

2. Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю факультету міжнародного туризму та управління персоналом Запорізького національного технічного університету, м. Запоріжжя, 30–31 березня 2017 р. : у 2 т. / колектив авторів; за заг. ред. проф. В. М. Зайцевої ; Запорізький національний технічний університет. — Запоріжжя : Просвіта, 2017. — Т. 1. — 436 с.

3. Михайліченко Г. І. Система управління інноваційним розвитком туристичних підприємств / Г. Михай-

ліченко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. — 2014. — № 3 (65). — С. 147–153.

4. Бойко М. Г. Ефект мультиплікації у туризмі: обмеження та можливості / М. Бойко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. — 2016. — № 4. — С. 23–32.

5. Михайліченко Г. І. Управління потенціалом туристичних дестинацій / Г. І. Михайліченко // Проблеми формування та реалізації конкурентної політики : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 24–25 вересня 2015 року. — С. 131–132.

6. Моніторинг індикаторів реалізації Стратегії за 2016 рік [Електронний ресурс] / Бердянська міська рада. — 2017. — Режим доступу : bmr.gov.ua/index.php?id=34.

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). Resolution «On approval of the Tourism Development and Resorts Strategy for the period up to 2026». Available at : <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249826501>.

2. Collective the authors per community Zaitseva, V. M. (ed.) (2017). *Stratehichni imperatyvy rozvytku turyzmu ta ekonomiky v umovakh hlobalizatsii* [Strategic imperatives of tourism and economy development in the conditions of globalization]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Materials of the International Scientific and Practical Conference]. Zaporizhzhya, Prosvita Publ. (inUkr.).

3. Mykhajlichenko, H. I. (2014). *Systema upravlinnia innovatsiinym rozvytkom turystychnykh pidpriemstv* [The system of management of innovative development of tourist enterprises]. *Naukovyj visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, 3, 147–153 (inUkr.).

4. Bojko, M. H. (2016). *Efekt multiplykatsii u turyzmi: obmezhenia ta mozhlyvosti* [The effect of multiplier in tourism: constraints and opportunities], *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, 4, 23–32.

5. Mykhajlichenko, H. I. (2015). *Upravlinnia potentsialom turystychnykh dystynatsii* [Managing the potential of tourist destinations]. *Materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Materials of the International Scientific and Practical Conference]. Lviv, Polytechnic National University Publ., 37–51.

6. Berdyansk City Council (2017). *Monitorinh indykatoriv realizatsii Stratehii za 2016 rik* [Monitoring indicators for the implementation of the Strategy 2016]. Retrieved from bmr.gov.ua/index.php?id=34 (inUkr.).